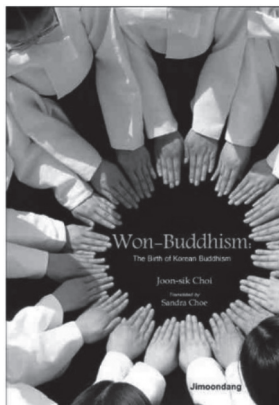

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

Won Buddhism: The Birth of Korean Buddhism

อาจารย์ถาปกรณ กำนัดศิริ*

ชื่อหนังสือ:	Won Buddhism: The Birth of Korean Buddhism.
ผู้เขียน:	Joon-sik Choi
ผู้แปล:	Sandra Choe
สำนักพิมพ์:	Jimoondong (สาธารณรัฐเกาหลี)
พิมพ์ครั้งแรก:	กันยายน ปี ค.ศ. 2011
จำนวนหน้า:	175 หน้า

* อาจารย์ประจำสาขาเกาหลีศึกษา หน่วยวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาเชิงบูรณาการ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(Lecturer in Korean Studies, Unit of General Education and Integrated
subjects, Faculty of Liberal Arts Thammasat University.)

Email : dr.tony.tao@hotmail.com

หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นโดย ศาสตราจารย์ Choi Joon-sik อาจารย์ประจำสาขาเกาหลีศึกษามหาวิทยาลัยสตรีเฮวา สาธารณรัฐเกาหลี ศาสตราจารย์ Choi Joon-sik สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางศาสนศาสตร์จาก Temple University in Philadelphia และเป็นผู้เชี่ยวชาญทางศาสนศึกษา สังคมและวัฒนธรรมศึกษารวมถึงเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านศิลปะเกาหลี

หนังสือเล่มนี้ได้รับการแปลเป็นภาคภาษาอังกฤษโดย Sandra Choe เพื่ออธิบายถึงหลักการและแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายวอน (Won Buddhism) ซึ่งเป็นกลุ่มศาสนาใหม่ (New Religion) ในประเทศเกาหลี ผู้แต่งได้มุ่งเน้นการอธิบายบริบททางความคิด ประวัติศาสตร์ อัตชีวประวัติและเหตุการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนานิกายวอน รวมถึงการอภิปรายถึงแนวคิดทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายวอน

ในหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นสี่บทหลัก โดยเริ่มจากบทที่หนึ่ง ซึ่งกล่าวถึงอัตชีวประวัติของ Sot'aesan หรือ Park Chungbin (1891-1943 AD.) อาจารย์ผู้ริเริ่มก่อตั้งพระพุทธศาสนานิกายวอนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ในบทที่สองผู้เขียนได้กล่าวถึงเหตุการณ์และบริบททางสังคมในช่วงเวลาที่ Sot'aesan และเหล่าลูกศิษย์ได้เริ่มต้นก่อร่างสร้างความคิดและวางรากฐานของพระพุทธศาสนานิกายวอนในเขตภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศเกาหลีใต้ในปัจจุบัน ในบทที่สามผู้เขียนได้ปรับท่าทีจากการบรรยายมิติทางประวัติศาสตร์ไปสู่การอธิบายและการวิเคราะห์ทัศนะทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายวอน โดยวางอยู่บนพื้นฐานที่สำคัญในการวิเคราะห์หลักการทาง ภววิทยา ญาณวิทยา จริยศาสตร์ และหลักการเรื่องการปฏิบัติของนิกายวอน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับแนวคิดของพระพุทธศาสนากระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลี โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธศาสนานิกายเซ็น และในบทที่สี่ซึ่งเป็นบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้อภิปรายถึงปัญหาของพระพุทธศาสนานิกายวอนที่เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ที่มีต่อสังคมเกาหลี ทั้งในมิติของคุณค่าที่แนวคิดและแนวปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายวอนมีต่อสังคมทุนนิยมที่กำลังเดินหน้าไปอย่างไร

หยุดยั้ง และบทบาทหรือสถานะของพระพุทธศาสนานิกายวอนภายใต้ความขัดแย้งระหว่างพระพุทธศาสนานิกายหลักทั้งสองฝ่ายในคาบสมุทรเกาหลี รวมถึงประเด็นปัญหาเรื่องการอธิบายบทบาทและสถานะของนิกายวอน ภายใต้ความสัมพันธ์ที่มีต่อพระพุทธศาสนากระแสหลักในเกาหลี (Korean Buddhism)

เนื้อหาหลักในบทที่หนึ่ง ผู้แต่งได้บรรยายถึงอัตชีวประวัติของ Sot’asean หรือ Park Chungbin ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นอาจารย์คนสำคัญผู้ก่อตั้งนิกายวอนขึ้นเป็นครั้งแรกในคาบสมุทรเกาหลี ผู้เขียนดำเนินเนื้อหาของบทที่หนึ่งด้วยการอธิบายชีวประวัติของ Sot’asean ในช่วงวัยเด็กถึงวัยรุ่นซึ่งกล่าวถึงช่วงที่ Sot’asean มุ่งแสวงหาคำตอบที่มีต่อความหมายของโลกและสรรพสิ่งด้วยพื้นฐานความเชื่อของศาสนาพื้นถิ่นที่มองว่าปรากฏการณ์ธรรมชาติทั้งหลายล้วนแต่เกิดขึ้นเพราะด้วยพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของเหล่าเทพผู้ควบคุมธรรมชาติ ดังนั้นการบูชาเทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นหนทางแห่งการเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของโลกและสรรพสิ่ง

ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า Sot’asean ได้ตระหนักว่า ความพยายามดังกล่าวนั้นมิใช่หนทางที่ถูกต้องโดยการตระหนักได้ว่าหากพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวนั้นมีจริงก็จะต้องปรากฏหรือแสดงให้เห็นโดยตรงต่อ “ประสบการณ์” ของตนแต่เพียงเท่านั้น การเฝ้าบูชาอ่อนน้อมต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่สามารถปรากฏขึ้นได้จริงในประสบการณ์ จึงเป็นการปฏิบัติที่ไร้คุณค่าและเสียประโยชน์

ผู้เขียนอธิบายว่าภายใต้การปรับมุมมองดังกล่าวทำให้ Sot’asean จึงมุ่งแสวงหาคำตอบของปรากฏการณ์ธรรมชาติดังกล่าวจาก “มนุษย์” ผู้ซึ่งมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในธรรมชาติของสรรพสิ่ง ช่วงชีวิตในวัยนี้จึงกลายเป็นเนื้อหาในส่วนท้ายของบทที่หนึ่ง ซึ่งผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงการปรับมุมมองที่มุ่งให้ความสำคัญกับพลังอำนาจเหนือธรรมชาติมาสู่การให้ความสำคัญกับพลังและความสามารถของ “มนุษย์” กล่าวคือการแสวงหาอาจารย์ผู้ปรารถนาดี ผู้เข้าใจได้อย่างลึกซึ้งต่อกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติ ผู้ซึ่งสามารถบอกเล่าบรรยายถึงธรรมชาติ

ดังกล่าวได้ แต่ในท้ายที่สุดแล้วภายใต้การเดินทางแสวงหาสัจธรรมมาอย่างยาวนาน Sot'asean จึงได้ตระหนักว่า สัจธรรมความจริงแห่งธรรมชาติดังกล่าวนั้น จะต้องเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นแต่เพียงในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของปัจเจกบุคคล แต่เพียงเท่านั้น การแสวงหาคำตอบจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือจากการบอกเล่าของมนุษย์ผู้อื่น มิอาจเป็นมรรควิถีแห่งการตื่นรู้สู่สัจธรรมได้อย่างสมบูรณ์ ทศนะดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลทางความคิดของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะนิกายเซ็น ซึ่งเป็นพระพุทธศาสนากระแสหลักของเกาหลีที่มีต่อการแสวงหาสัจธรรมของ Sot'asean

ในบทที่สองผู้เขียนได้บรรยายถึงเหตุการณ์ภายหลังจากการตื่นรู้สู่ธรรมของ Sot'asean โดยเนื้อหาในบทนี้มุ่งให้ความสำคัญกับการวางรากฐานในการก่อตั้งกลุ่มทางความคิดซึ่งภายหลังได้พัฒนามาเป็นนิกายวอน ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าการวางรากฐานดังกล่าวนี้มีความแตกต่างไปจากท่าทีของพระพุทธศาสนาเกาหลีกระแสหลักที่แยกแยะระหว่างบทบาทหน้าที่ทางโลกกับทางธรรมของสงฆ์ ออกอย่างค่อนข้างชัดเจน ซึ่งมองว่าหน้าที่ของสงฆ์หรือผู้ฝึกปฏิบัติคือการแสวงหาหนทางแห่งความหลุดพ้นด้วยการวิปัสสนา การทำสมาธิ การขบปริศนาธรรม หรือการตัดขาดจากโลกียะวิถึ ท่าทีของพระพุทธศาสนากระแสหลักดังกล่าวได้รับการวิจารณ์จาก Sot'asean ว่าเป็นข้อบกพร่องที่สำคัญของศาสนา เปรียบกับการทำให้ศาสนากลายเป็นยาขมหรือสิ่งแปลกปลอมในชีวิตมนุษย์ การเน้นวัตรปฏิบัติที่ยู่ยาก ซับซ้อนจนปุถุชนโดยทั่วไปไม่สามารถปฏิบัติได้ กลับยังเป็นการทำให้โอกาสในการเข้าถึง สัจธรรมอันสมบูรณ์นั้นยังห่างพันออกไปจากชีวิตของปุถุชน

ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า ด้วยเหตุนี้ Sot'asean จึงวางรากฐานทางศาสนาของตนด้วยหลักการที่สำคัญประการแรกคือการไม่แยกแยะระหว่างวิถีแห่งปุถุชนและวิถีแห่งผู้ปฏิบัติธรรม กิจกรรมในการปฏิบัติธรรมและกิจกรรมประจำวันของปุถุชนในสังคมจะต้องได้รับการจัดสรรให้สอดคล้องและสามารถดำเนินไปด้วยกันได้ อย่างสมบูรณ์ รวมถึงการวางบทบาทของศาสนาให้มีความสัมพันธ์กับบริบทของ

สังคม หลักการของนิกายวอนจึงวางอยู่บนความเรียบง่ายปราศจากพิธีที่ฟุ่มเฟือย กิจกรรมทางศาสนาของนิกายวอนล้วนแต่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของคนในสังคม และการเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคมจึงกลายเป็นพื้นฐานหลักของพระพุทธศาสนานิกายวอน

ในบทที่สามผู้เขียนได้อธิบายถึงแนวคิดทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายวอน ซึ่งถูกวางอยู่บนหลักการพื้นฐานสี่ประการคือ หนึ่ง การตระหนักรู้ในกฎธรรมทั้งสี่ประการที่หล่อเลี้ยงชีวิตของมนุษย์ให้ดำรงอยู่ได้ กล่าวคือกฎธรรมของสวรรค์ กฎธรรมของบิดามารดา กฎธรรมของมนุษย์ และกฎธรรมของกฎแห่งธรรมชาติ สอง การตื่นรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้อง กล่าวคือการตื่นรู้ในศักยภาพแห่งธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์และการปฏิบัติในฐานะที่เป็นการพัฒนาศักยภาพเหล่านั้นให้ปรากฏขึ้นในชีวิตจริง สาม วัตรปฏิบัติเพื่อสังคม และสี่การปรับปรุงยุคหลักแห่งการปฏิบัติพุทธธรรม ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าหลักการทั้งสี่ประการนี้สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของแนวคิดเรื่องจารีตและมนุษยธรรมอันเป็นหลักการในเชิงจริยธรรมของลัทธิขงจื๊อ และแนวคิดในเชิงภววิทยาเรื่องจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ของพระพุทธศาสนา และได้สรุปให้เห็นว่า ในทัศนะของพระพุทธศาสนานิกายวอน ปัญหาของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขด้วยอย่างเร่งด่วนด้วยการแสวงหาแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมซึ่งวางอยู่บนการตื่นรู้สู่ธรรมชาติเดิมแท้ของชีวิต และการปฏิบัติที่สอดคล้องไปกับธรรมชาติเดิมแท้ซึ่งถูกแสดงออกในฐานะที่เป็นพฤติกรรมทางศีลธรรมหรือจารีตธรรมแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ในบทที่สี่ผู้เขียนได้กล่าวถึงปัญหาของพระพุทธศาสนานิกายวอนในสองส่วนที่สำคัญกล่าวคือ หนึ่งในส่วนของหลักธรรมคำสอน และสองในส่วนของความสัมพันธ์กับสังคมสมัยใหม่ ในส่วนที่หนึ่งผู้แต่งได้ชี้ให้เห็นว่าพระพุทธศาสนานิกายวอนพยายามที่จะอธิบายตนเองในบริบทที่เป็น “พระพุทธศาสนานิกายใหม่” ที่ซึ่งแตกต่างไปจากพระพุทธศาสนากระแสหลักเกาหลี (Korean Mainstream

Buddhism) ทั้งสองนิกาย^๑ แต่เท่าที่ดังกล่าวเป็นปัญหาที่สำคัญของนิกายวอน โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาหลักคำสอนที่มีความคล้ายคลึงกับพระพุทธศาสนาทั้งสอง นิกายดังกล่าวอย่างมีนัยที่สำคัญ ในส่วนที่สองผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของเรื่อง บทบาทของพระพุทธศาสนานิกายวอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องการประยุกต์ใช้หลักคำสอนต่อสังคมเกาหลีที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นบทท้าทายอันสำคัญที่มีต่อจุดยืนทางปรัชญาในการมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในชีวิตจริงของพุทธชนในสังคม รวมถึงการมีส่วนร่วม ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) ที่เกิดขึ้นจนทำให้ภาพลักษณ์ของนิกายวอนมักถูกเข้าใจว่าเป็นเพียงหนึ่งในขบวนการเคลื่อนไหวหรือเรียกร้องทางสังคมหรือทางการเมืองในรูปแบบหนึ่งแต่เพียงเท่านั้น

หลังจากพิจารณาเนื้อหาของหนังสือ **Won Buddhism: The Birth of Korean Buddhism**. ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่าหนังสือเล่มนี้มีทั้งข้อดีในส่วนที่เป็นเนื้อหาอันมีประโยชน์ และในส่วนของเนื้อหาที่ควรได้รับการวิเคราะหเพิ่มเติม กล่าวคือข้อดีของหนังสือเล่มนี้คือ การเริ่มต้นอธิบายแนวคิดพื้นฐานของพระพุทธศาสนานิกายวอนโดยใช้อัตถชีวประวัติของ Sot' aesan เป็นตัวดำเนินเรื่อง ด้วยการดำเนินเรื่องในลักษณะดังกล่าว ผู้อ่านจะได้เห็นถึงประเด็นคำถามทางอภิปรัชญาของ Sot' aesan ที่มีต่อธรรมชาติและสรรพสิ่งรวมถึงการชี้ให้เห็นถึงคำตอบอันสำคัญของข้อปัญหาทางปรัชญาดังกล่าวที่ซึ่ง Sot' aesan ได้ตระหนักว่าความเป็นจริงหรือสิ่งที่มีอยู่จริงนั้นจะปรากฏขึ้นได้ก็เพียงแต่ในประสบการณ์จริงของมนุษย์แต่เพียงเท่านั้น ในแง่นี้ “เรื่องเล่า” เกี่ยวกับอัตถชีวประวัติของ Sot' aesan จึงถูกแฝงซ่อนเอาไว้ด้วยการชี้ให้เห็นถึงเหตุผลที่สำคัญประการแรกซึ่งจะกลายเป็นเหตุผลหลักในการอธิบายจุดยืนทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายวอนที่มุ่งให้ความสำคัญต่อมนุษย์ในฐานะที่เป็น “มนุษย์พุทธชนผู้ซึ่งยังคงประสบอยู่

^๑ นิกายหลักทั้งสองของพระพุทธศาสนาเกาหลีคือ นิกายฝ่ายเน้นการศึกษา คัมภีร์ นำโดยสำนักอวตัมสกะ และนิกายฝ่ายปฏิบัติ นำโดยนิกายเซ็น

ด้วยปัญหาและอุปสรรคในโลกแห่งความเป็นจริง การอธิบายดังกล่าวของผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนะทางปรัชญาที่น่าสนใจประการหนึ่งว่าการเข้าใจมนุษย์จะเกิดขึ้นก็แต่เพียงภายใต้ความเข้าใจที่มีต่อเรื่องเล่าในชีวิตของมนุษย์แต่เพียงเท่านั้น มิใช่การเข้าใจมนุษย์ในฐานะที่เป็นตัวตนเชิงนามธรรมที่ถูกถอดถอนออกจากเรื่องเล่าแห่งชีวิต นอกจากนี้การชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของชีวิตมนุษย์ของพระพุทธศาสนานิกายวอนในลักษณะดังกล่าวของผู้แต่งอาจถือได้ว่าเป็นการขบขันให้เห็นถึงบทบาทของการเป็นศาสนาในเชิงสังคม (Social Religion) อันเป็นจุดเด่นของพระพุทธศาสนานิกายวอนได้ในอีกมุมหนึ่งด้วย

ประเด็นเนื้อหาที่ผู้วิจารณ์มองว่าผู้เขียนควรวิเคราะห์เพิ่มเติมแบ่งออกได้เป็นสองส่วนคือ หนึ่ง ผู้เขียนควรอธิบายเนื้อหาในบทที่สามซึ่งเป็นแนวคิดทางปรัชญาของพระพุทธศาสนานิกายวอน ด้วยการวิเคราะห์ให้เห็นถึงข้อเสนอมหาปรัชญาที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายวอนซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับแนวคิดในเชิงภววิทยาของพุทธปรัชญามหายานเช่นประเด็นเรื่องพุทธภาวะ หรือจิตเดิมแท้ว่าแนวคิดดังกล่าวนั้นมีบทบาทที่เกี่ยวข้องอย่างไรกับหลักการเรื่องการปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายวอนที่วางอยู่บนหลักการทางศีลธรรมของลัทธิขงจื๊อ เพราะพระพุทธศาสนานิกายวอนยอมรับความสำคัญของหลักการทั้งสองประการดังกล่าวในฐานะที่เป็นแก่นแท้ของคำสอนของนิกายวอน นอกจากนี้ผู้วิจารณ์มองว่าผู้เขียนยังควรอภิปรายเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของลัทธิขงจื๊อใหม่เกาหลี (Korean Neo Confucianism) ที่พยายามอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างหลักการทางภววิทยาและหลักการจริยธรรมในลักษณะที่คล้ายกับคำสอนของพระพุทธศาสนานิกายวอน

สอง ผู้วิจารณ์มองว่าประเด็นปัญหาของพระพุทธศาสนานิกายวอนในบทที่สี่ถือเป็นเนื้อหาหลักที่ผู้เขียนควรให้ความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนานิกายวอนและพระพุทธศาสนากระแสหลักเกาหลี ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ยังคงไม่ได้รับความสำคัญมากเท่าที่ควรจากผู้เขียน การวิเคราะห์ควรชี้ให้เห็นว่าประเด็นหรือข้อคิดเห็นของผู้เขียนใดที่อภิปราย

ถึงแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายวอนในหนังสือเล่มนี้ที่สามารถใช้เป็นเหตุผลในการอธิบายถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย และในทัศนะของผู้เขียน ความสัมพันธ์ดังกล่าวนั้นถูกอธิบายได้ในลักษณะใด ข้อมูลดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการอภิปรายถึงบทบาทของพระพุทธศาสนานิกายวอนในบริบทพุทธปรัชญาเกาหลีได้อย่างมีนัยที่สำคัญ